

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

İldən-ilə gəncləşən şairə

**Firuzə Məmmədlinin 75 illik yubileyi münasibəti ilə
respublika uşaq kitabxanaları üçün hazırlanmış
metodik vəsait**

Bakı-2015

Tərtibçi: **Nərgiz Məcidova**

Redaktor və
buraxılışa məsul: **Şəhla Qəmbərova**

İldən–ilə gəncləşən şairə: Firuzə Məmmədlinin 75 illik yubileyi münasibəti ilə metodiki vəsait /tərt. ed. N.Məcidova; red. və bur. məs. Ş.Qəmbərova; F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası.- Bakı, 2015.-32s

©F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2015

Tərtibçidən

Azərbaycan tarixinin qəhrəmanlıq səhifələrində qadınlarımızın adı iftixarla çəkilir, haqlarında ürək dolusu danışılır. “Kitabi Dədə Qorqud” dastanındakı Buğacın anası, Koroğlunun sadıq Nigarı, Qaçaq Nəbinin silahdaşı Həcər buna misal ola bilər. Bu siyahıya Nüşabəni, Sara xatunu... da əlavə etmək olar.

Şeir-sənət aləmində də tanınan ünlü qadın şairələrimiz olub. Məhsəti Gəncəvi, Xurşud banu Natəvan, Heyran xanım, Fatma xanım Kəminə, Aşıq Pəri və başqaları. Müasir qadın şairlərimiz onların yolunu uğurla davam etdirirlər. Şairə Firuzə Məmmədli də bu şərəfli yolun yolçularındandır. F.Kocərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının elmi-metodika şöbəsi metodik vəsait hazırlayıb. Bu vəsaitdə şairənin həyat və yaradıcılığı ilə yanaşı, sənət yoldaşlarının onun haqqında söylədiyi fikirlər, kitablarının sərgisi verilmişdir. Vəsaitin tədbirlər bölməsində isə şairənin yaradıcılığı ilə tanış olmaq məqsədi ilə ”Poetik düşüncənin kəşf olunmuş zirvəsi” adlı ədəbi-bədii gecənin ssenarisi təqdim edilmişdir. Ssenaridə şairənin Qarabağ mövzusunda yazdığı əsərlərindən istifadə edilib.

Həyat və yaradıcılığı

Məmmədova Firuzə Nurəddin qızı 1940-cı ildə Azərbaycanın Xaçmaz rayonunun Canaxır kəndində ziyalı ailəsində doğulub. 1949-1958-ci illərdə Hülövlü kənd orta məktəbində təhsilini gümüş medalla başa vurub. 1960-cı ildə Quba Tibb Texnikumuna daxil olub və 1963-cü ildə texnikumu əla qiymətlərlə bitirib. 1964-cü ildə isə V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki Nəsirədin Tusi adına Azərbaycan Dövlət Universiteti) dil-ədəbiyyat fakültəsinə daxil olub, 1968-ci ildə isə İnstitutu fərqlənmə diplomu ilə bitirib.. 1968-70-ci illərdə təyinatla Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunda və ADPU-nun Naxçıvan filialında müəllimə işləyib. 1970-ci ildə Bakıya qayıdaraq bitirdiyi institutun Azərbaycan dilçiliyi kafedrasına işə qəbul olunub. 1980-ci ildə “Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi romanlarının dil və üslub xüsusiyyətləri” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək filologiya üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi alıb. “Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi romanlarının dil və üslub xüsusiyyətləri”, “Bədii dilin estetik mənbələri”, “Azərbaycanın şimil-şərq bölgəsinin etnolinqvistik vahidləri” monoqrafiyaları, eləcə də cildə daxil edilmiş elmi və publisistik məqalələri mütəxəssislər tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində işlədiyi illər ərzində yüzlərlə müəllim kadrlarının hazırlanmasında onun da xidməti vardır. Firuzə Məmmədli təkcə respublikamızda deyil, onun hədudlarından kənar da tanınır. Onun “Gümüşü damla” adlı ilk kitabı 1972-ci ildə “Gənclik” nəşriyyatı tərəfindən çap edilib. Bundan sonra nəşr olunan “Yoluma bahar düşüb”, “Sənin ömrün” “Yetkinlik”, “Bir qarış ucalıq”, “Məni mənlə bölən dünya”, “Dilək yaxasına dönnəm yenidən”, “Aşağağam zaman adlı sədləri” və s. poetik topluları ədəbi ictimaiyyət maraqla qarşılanmışdır. 2002 - 2012-ci illər ərzində şairənin altıcildlik “Seçilmiş əsərləri” çapdan çıxmışdır. O, qələmini nəsr və tərcümə sahəsində sınamış, dünya ədəbi nümunələrindən,

həmçinin rus, özbək, tacik, türk və fars dillərindən tərcümələr etmişdir.

Firuzə Məmmədlinin şeirləri ingilis, rus, özbək, türkmən, gürcü, ukrayna, polyak, fransız, türk və fars dillərinə tərcümə olunmuşdur. 1992-ci ildə Türkiyənin Bursa şəhərində keçirilən “ Türkiyənin Uluslararası Şeir Şölninin ” üç ünlü mükafatından biri olan “ Əlişir Nəvai ” mükafatına layiq görülən şairə, sonrakı illərdə dəfələrlə belə festivalların və simpoziumların iştirakçısı olmuş, bir sıra diplom və sertifikatlarla təltif edilmişdir. Respublikamızın ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edən Firuzə Məmmədli 28 şeir, nəsr və elmi tədqiqat əsəri, o cümlədən dörd monoqrafiyanın və çoxsaylı elmi və publisistik məqalənin müəllifidir. O, 2008-ci ildən Prezident təqaüdçüsüdür. ADPU-nun 90 illik yubileyi münasibəti ilə “ Tərəqqi ” medalına layiq görülmüşdür.

Çoxşaxəli yaradıcılığa malik olan şairin uzun illərdən bəri həm poeziya, həm nəsr, həm də publisistika sahəsindəki səmərəli fəaliyyəti onu Azərbaycan ədəbiyyatının dəyərli nümayəndələrindən biri kimi tanıdıb. Şeirləri, hekayə və digər janrlarda yazdığı əsərləri ona uğurlar gətirib və geniş oxucu məhəbbəti qazandırıb. Yaradıcılığa hələ kiçik yaşlarından başlayan şairin ilk şeir kitabı 1972- ci ildə işıq üzü görüb. O, “ Gümüşü damla”, “Yoluma bahar düşüb”, “Sənin ömrün”, “Yetkinlik”, “Bir qarış ucalıq”, “Məni mənə bölən dünya”, həmçinin çoxcildli “Seçilmiş əsərləri” nin müəllifidir. “Bədi dilin estetik mənbələri” adlı elmi əsəri dilçilik elmimizə gözəl töhfədir. Şairə tacik, özbək, türk, rus ədəbiyyatı nümunələrini dilimizə ustalıqla tərcümə etmişdir.

Görkəmli şəxsiyyətlər Firuzə Məmmədli haqqında

Firuzə Məmmədli Azərbaycan poeziyasının zəngin ədəbi ənənələrini davam və inkişaf etdirən şairlərimizdəndir. Onun şeirləri də özünə bənzəyir: Bir az kövrəkdi, bir az həzindi, yeri gələndə də bir az sərtidi.

Anar,
xalq yazıçısı

Yaradıcılığı etibarlı ilə Firuzə xanım ildən-ilə gəncleşən şairdir.

Fikrət Qoca,
xalq şairi

Firuzə Məmmədlinin müşahidələri elə canlıdır ki, onun müraciət elədiyi mövzular oxucunun da öz dərdinə, öz sevincinə çevrilir.

Bədirxan Əhmədov,
filologiya elmləri namizədi

Yaxşı olmağa çalışmayan, olduğu kimi yaşayan Firuzə xanım əlindən gələni bacardığı dərəcədə gerçəkləşdirməklə məşğuldur.

Arif Əmrahoğlu,
filologiya elmləri doktoru

Uzun illər məktəbdə bizə iki şairə tanıtmışlar; Nigar Rəfibəyli və Mirvarid Dilbazi. İndi şeirə çox istedadlar gəlib. Onlardan biri də Firuzə Məmmədlidir.

Şamil Salmanov,
filologiya elmləri doktoru

Şeir var onu ürəklə oxuyursan, şeir də var gözlə oxuyursan. Firuzə xanımın şeirləri ürəklə oxuduğum şeirlərdəndir.

Akif Hüseynov,
filologiya elmləri doktoru

Keçiriləcək tədbirlər

Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatında Firuzə Məmmədlinin imzası özünəməxsus yer tutur. Çoxşaxəli yaradıcılığa malik Firuzə xanımın uzun illərdən bəri həm poeziya, həm nəsr, həm də publisistika sahəsindəki uğurlu fəaliyyəti onu Azərbaycan ədəbiyyatının dəyərli nümayəndələrindən biri kimi tanıdıb. Şairin qələmindən çıxan çox sayda şeir, hekayə və digər janrlarda olan əsərlər müəllifinə böyük uğur gətirib, geniş oxucu məhəbbəti qazandırır. Ömrünün yetmiş beşinci ilinin baharını yola salan şair bu gün də coşqun ilhamla yazıb-yaradır, oxucuları sevindirir.

Təbii ki, yubilyar ədibimizin yaradıcılığı tədqiqatçıların diqqətindən kənarında deyil, onun əsərləri haqqında məqalələr yazılır, araşdırmalar aparılır. F.Köçərli adına Respublika Uşaq kitabxanası da şairənin yubileyi ilə bağlı metodik vəsait hazırlayıb. Oxucuları biz onun yaradıcılığı ilə yaxından tanış edəcək, onun kitablarından ibarət sərgi təşkil edəcək, ədəbi- bədii gecənin ssenarisini təqdim edəcək və sair tədbirlər həyata keçirəcəyik.

Əvvəla onu deyim ki, ədəbiyyatın təbliği müxtəlif formalarda aparılır. Bunlardan biri oxucuları çap əsərlərində təsvir edilən real, həyatı faktlarla tanış etməkdir. Kitabların müəllifləri ilə keçirilən görüşlər, ədəbi-bədii gecələr də oxucuların kitaba olan marağını artırır. Oxucularımızın sevimli şairi Firuzə Məmmədli ilə bağlı fikirlərini öyrənmək məqsədilə anket sorğuları hazırlanır. Bunu nəzərə alaraq sorğumuzu sizə təqdim edirik.

1) Firuzə Məmmədli kimdir?

---

2) Şairənin hansı əsərlərini oxumusunuz?

---

3) Hansı mövzuda yazdığı şeir və ya hekayəsindən daha çox xoşunuz gəlib?

---

4) Qarabağ müharibəsindən bəhs edən hekayələri hansılardır?

---

5) “Ruhun qisası” hekayəsində əsir götürülmüş azərbaycanlı qızın sonra babasının qatilinə çevrilməsinə münasibətiniz necədir?

---

6) Günəş tarlasında al günün altda,
Yanırdı barmağı əl boyda kəndin.
Cəhənnəm saçırdı sünbül sığalı,
Xırmanı ac idi vəl boyda kəndin.

Firuzə Məmmədlinin “Mələklik insana enirdi onda” adlı şeirindən olan bu parça hansı mövzuda yazılmışdır?

- a. təbiət
- b. vətənpərvərlik
- c. dini

7) Yazıçının novruzun gəlişindən bəhs edən şeiri hansıdır?

- a. “Ruhum qaranquş yuvasına qayıdacaq”
- b. “Təzə il Novruzdur”
- c. “Xəbərsiz”

8) “Şeir deyirdi o gün” şeirini müəllif hansı əlamətdar gün münasibətilə yazmışdır?

- a. Fransanın Strasburq şəhərində keçirilmiş Türkyenin Uluslararası Şeir Şölninin 8-ci ildönümü münasibətilə.
- b. Xalq yazıçısı İlyas Əfəndiyevin yubileyi münasibətilə
- c. Ana dili günü üçün

9) “Xocalı” faciəsindən bəhs edən müəllifin hansı şeiri var?

- a. Qarabağ
- b. Xocalı
- c. Müharibə

Oxucuların maraq dairələrini nəzərə alaraq kitabxanaçı tədbir başlamazdan əvvəl mövzu ilə bağlı sərgilər hazırlayır, oxucuları məlumatlandıran bukletlər, yaddaşlar hazırlayır.

Tədbir üçün sərgilərin təşkili vacibdir. Sərgidə şairin kitabları, onun haqqında nəşr olunmuş kitab və dövrü mətbuatdan materialları, şairin foto-şəkilləri nümayiş etdirilməlidir. Sərgidə aşağıdakı başlıqlardan istifadə etmək olar: **“Xalq məhəbbəti qazanmış şairə”**, **“Zamandan zamana damsa söz damar”** və s.

Gecənin daha maraqlı olması üçün görüşə Firuzə Məmmədli və onun qələm yoldaşlarını dəvət edirik. Həmçinin şairin yaradıcılığını daha yaxşı izləyən oxucular kitabxana işçilərinin tövsiyəsi ilə seçilir, görüşdə iştirak edirlər.

1-ci aparıcı: Əziz tədbir iştirakçıları və hörmətli qonaqlar, bu gün bu görüşü Azərbaycan poeziyasının görkəmli nümayəndəsi, orijinal dəst-xətti olan, poetik düşüncələrinin tərəvəti ilə seçilən xanım şairəmiz Firuzə Məmmədlinin 75 illik yubileyi münasibəti ilə təşkil etmişik.

2-ci aparıcı: Onun gərgin əməyinin bəhrəsi olan əsərləri bu gün oxucular tərəfindən sevilə-sevilə oxunur və sevilir.

1-ci aparıcı: Hələ gənc yaşlarından ədəbiyyat aləminə – poeziyaya gələn, hər misrasında bir insan ömrü yaşanan şairənin haqqında yazılan məqalələri, povestləri, hekayələri, səfər qeydlərindən nümunələri oxuyanda bunun bir daha şahidi oluruq.

2-ci aparıcı: Firuzə Məmmədli, yaradıcılığının ilk illərindən ədəbi tənqidin diqqətini cəlb etmiş və o öz poetik nümunələri ilə oxucularının dərin rəğbətini qazanmışdı. Zaman keçdikcə oxucular onu bir nasir kimi də tanımağa başladılar

1-ci aparıcı: Gəlin onun nəsr yaradıcılığına nəzər yetirək. Onun nəsrinə də poetik nümunələri kimi ahəngdar, duyumlu,ürəyə yatandır.

2-ci aparıcı: Söz xiridarı üçün poeziya ilə nəsr arasında sərhəd yoxdur. xalq şairi Fikrət Qocanın təbirincə desək, şeirə gəlməyən mövzular var. Şairə bu mövzulara arxa çevirib gedə bilmir. Nəsr və ya nəzmlə yazılmasından asılı olmayaraq, Firuzə Məmmədli qələmindən süzülüb gələn hər misra, hər sətir öz orijinallığı ilə seçilir. Onun yaradıcılığında dil insan üçün müqəddəs olan varlıqlardan biri, bəlkə də birincisidir. Çünki hər bir xalqın milli varlığının ilkin göstəricisi onun dilidir. Bu bərdə çox demək, çox danışmaq olar.

1-ci aparıcı: Firuzə xanım yazdığı şeirlərin birində “Səni duymadığım anı bağışla, aqlım hisslərimi yönəldə bilmir” – deyir. Bu misralar onu “Dilim” şeirindəndir.

Dəyişə bilmədim , mənə bağışla,
Gözüm gördüyünü yanıda bilmir.
Səni duymadığım anı bağışla,
Ağlım hisslərimi yönəldə bilmir.
(Şeir davamını oxucu söyləyir)

2-ci aparıcı: Müsahibələrinin birində şeirin ilk mısrası haqqında belə demişdir: “Bilirsinizmi, mən şeirlərimin əksər qismini birinci şəxs dilindən səsləndirirəm. Deməliyəm ki, bu şeirlərdəki lirik “mən” ümumiləşmiş obrazdır. Hamı özü üçün “mən”dir.

1-ci aparıcı: Əslinə qalsa, “ Sən ” i duymadığım anı bağışla ” mısrası isə hamıya aiddir. Dili, vətəni, valideyinləri qarşısında günahı olanların hər biri diz çökməlidirlər bu müqəddəslər qarşısında və üzr istəməlidirlər. Bəs belə olduqda ağlım hissləri yönəldə bilməməsini nə ilə izah etmək olar? Görün sonra şair nə deyir:

2-ci aparıcı: Soyuqluq dünyanın özü boydadır, -
İçindən - çölünü isitmək olmur.
Hər kəs böyüklükdə sözü boydadır,
Odur ki, hamını eşitmək olmur.

1-ci aparıcı: “Soyuqluq dünyanın özü boydadır, İçindən çölünü isitmək olmur ”. Bəli, ana dilinin doğmalığı, istiliyi, enerjisi gəndən gəlmə bir xüsusiyyətdir. Onu heç nə əvəz edə bilməz. Doğma ana istəyini əvəz edən başqa bir istək olmadığı kimi. Amma özü boyda soyuqluğun içində doğmalığımı gündən-günə itirən dünyada necə yaşayasan ki, dilinə, vətəninə, elinə, obana, ata-anana yaxın və əziz bildiklərinə istəyini, məhəbbətini qoruyub saxlaya biləsən?!

2-ci aparıcı: Bu suala da cavab verilir bu şeirdə.

Yoxa çıxanları ara sözündə,
Sözünün içində gizlənir hamı.
Söz de, gizlənəsən elə özün də,
Zamandan-zamana damsa, söz damar.

Nə yaxşı ki, söz var. Dilin bar-bəhəri söz. Dünyanın olub keçənini, ilim-ilim itirdiyini zaman-zaman qoruyub saxlayan,

nəsildən-nəslə ötürən söz: Dədəm Qorqud sözü, Nizami Gəncəvi sözü və s. Məgər biz böyük şəxsiyyətlərimizin- filosoflarımızın, loğmanlarımızın, şairlərimizin sözlərini dinləyib əzizləmədikmi? “Zamandan-zamana daman ” söz əliboş gəlmiş, söz sahiblərini bir-birilə qovuşdurur gələcək nəsillərlə.

Dilimin canında –söz şirinliyi,
Məni söz düzündə yaşatdı dilim
Dilimin varlığı öz diriliyim.
Yağıya söz ilə daş atdı dilim.

Dilim güvəncimdi əlim yalınsa,
Dilini yaşadan xalq ölə bilməz.
Qadağa qoyulsa, dönər qılınca,
Dil ağa tanımaz, dil kölə bilməz.

Ömrümə, günümə bayramdı dilim,
Elimdi, sözümdü, söhbətimdi o.
Ağımdı, nəğməmdi, laylamdı dilim,
Üçrəngli bayrağım, dövlətimdi o.

1-ci aparıcı: Bu gün dilimizin lüğət tərkibinə lazım oldu-olmadı əcnəbi sözlər daxil olur. Bəzən öz sözlərimiz kənarda qalır. Bu isə dilimizin korlanmasına şərait yaradır. Bu təhlükəni görən Firuzə xanım tədris etdiyi dil dərslərində üzünü tələbələrinə tutub belə deyir: “ Sevin dilimizi ananızı sevdiyiniz kimi; Sevin Vətənimizi sevdiyiniz kimi. Hələ ki, belə sevin. Sonra görəcəksiniz ki, atadan da, anadan da əziz- vətən var, doğma dil var”.

2-ci aparıcı: Ömrü axşama əyilir
Mən yaşayan zamanın.
Budağından ta kökünə
Dırmaşacam zamanın.
“Budağından ta kökünə
dırmaşacam zamanın”

misraları insan ömrünün kökünə – torpağın alt qatına işarədir. Əlbəttə, uşaqlıq-gənclik – qocalıq...

I aparıcı: Bəs “Mən bir az xeyirxah mələk, bir az qisas mələyəm a..” xəbərdarlığı şairi əhatə edən çevrəyə nələri diqtə edir görəsən? Şairin dili ilə desək, şair də insandır, inciye də bilər, küsə də bilər, hirsələnib əlindən xata da çıxa bilər. Məgər səni gizli vuranı sən aşkar vura bilməzsən? Əlbəttə, vura bilərsən. Şeirle...

2-ci aparıcı: Dəryanı göylərdən endir,

Damlanı Yerdən istəmə.

misralarında isə, damla Göydə olduğu halda, Göy – əlçatmazlıq, ucalıq, təmizlik, müqəddəslik kimi verilir. Dua edəndə də, dilək diləyəndə də əlimizi göyə açırıq.

Mələkləri göydə təsəvvür edirik.Üzümüzü Tanrıya tutanda Göyə baxırıq. Peyğəmbər Əleyhissəlamın meracı göyün yeddinci qatı ilə bağlıdır. Lakin göylər elə də səxavətli deyil ki, hər diləyi eşidə və ona “Dərya” qədər bolluq bağışlaya. Bu göylərin xəsisliyi yox, əlçatmazlığıdır. Əlçatmazlıq isə həmişə ona yetişmək, qovuşmaq, o ucalıqda durmaq arzusunu doğurur. Bu arzunu reallaşdırmaq elə “ Dəryanı göylərdən endir ” məyə bərabər şeydir. Bəs onda Yerin – bu qədə sərəvəti olan, canlı və cansız nə varsa, hamısını qoynunda

bəsləyən Yerin günahı nədir ki, ondan bir “damlanı” belə götürməyi özünə qənimət biləsən?

1-ci aparıcı: İş günahda da deyil. İş ondadır ki, dünyanın naz-neməti, zər-zibası, bütün sərəvəti Yerdə cəmləşib. Nağıllarda göydən uç alma düşərdi, Göylər Simurq quşlarının xeyir gətirən qanadları ilə bəzənərdi. Günəşi, Ayı, ulduzları ilə ilhamlandırardı göy təb sahiblərini. Şairin fikrincə, Günəş də, Ay da, ulduzlar daöz yerindədir. Amma daha o təb yoxdur. İndi göylərdən “ uç alma ”nın düşməsi nağıl deyil. İndi göydən dəmir yağır, müharibələr yerdə insanlara meydan oxuyur:

2-ci aparıcı: Daşın, dəmirin nə günahı varmış? -

Yağdırır göylərdən yenə Göy kişi.

Başımız möhkəmdir dəmirdən, daşdan,

Yağdırma, sındıra bilməz, ey kişi.

Başımıza fikirdən çox, daş, dəmir yağır göydən. Bununla belə, Göy əlçatmazlığı şair üçün həmişə mövcuddur. O bu əlçatmazlığa inadla can atıb, axtardığını tapanda “y inadım, nə yaxşı ki, geri durmadın” – deyib, uşaq kimi sevinib bu Yer məkanında. Bir haşiyə. Şairə Türkiyənin Bursa şəhərində keçirilən Uluslararası şeir şöləninin Əlişir Nəvai mükafatına (1992) və Bakı şəhərində keçirilən şeir müsabiqəsində İsa İsmayilzadə mükafatına (2000) layiq görülmüşdür. Birinci mükafatı 1992- ci il mayın 19- da almışdır.

2-ci aparıcı: Digər bir haşiyə. Bacı-qardaş ayrılığı, yurd-yuva arılığı, dost ayrılığı çox çətindi. Bu ayrılığı yaşayanlar bilirlər bunun çətinliyini... Laçın işğal edilib, Şuşa işğal edilib... Firuzə xanım bunları unuda bilmir, heç vaxt unutmayacaq. Bunlar haqqında daim yazacaq, yazdıqlarını gənc nəslə ötürəcək. Qoymayacaq yaddaşlarından bu hadisələr silinsin. Qoymayacaq Qarabağ problemi unudulsun.

Növbəti haşiyə. Bir neçə dövlətin iştirak etdiyi Fransanın Strasburq şəhərində keçirilən tədbirdə Azərbaycanın nümayəndə heyəti də iştirak edirdi. Firuzə xanım da nümayəndə heyətinin tərkibində idi. Türkünün Uluslararası Şeir Şöləninin 8-ci ildönümünə həsr etdiyi şeri Azərbaycanı dünyada bir daha tanıtdı.

XATİRƏ:

Dünyanın hər yerindən
Yığılıb gəlmişdilər.
Qayğıdan, məhəbbətdən
Yoğrulub gəlmişdilər.
Doğma türk dillərində
Çağrılıb gəlmişdilər.
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün.

Bütün səviyyələrdə
Türk diliydi danışan.
Elə tarixcə qədim
Bir dil idi danışan.
Ünsiyyət – quş dilində;
Bülbül idi danışan.
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün.

“Avropa Birliyi”nin
Divarları – qulaqda,
Türk dili şeir deyir
Sülh və azadlıq haqda..!
Deyirdi Qarabağdan
Danışır İraqdan,
Əfqandan, Fələstindən,
Sevgidən, məhəbbətdən,
Bir də uca Allahdan
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün...
Şeir axıb gedirdi
Reyn çayı boyunca.
Bayır-bucaq, çöl-çəmən
Şeir içdi doyunca.
Payız yarpaqlarıydı
Şeir ardınca sevincək, -
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün.
Türkün böyük oğlunun
Hünəri səslənirdi.

Altaydan Pireneyə
Səfəri səslənirdi.
Atatürkün, Heydər
Zəfəri səslənirdi, -
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün.
Şeirin qanı qaralır,
Durulurdu türkcədə.
Dünyada yeni dünya
Qurulurdu türkcədə.
Bəşər şeirin dilinə
Vurulurdu türkcədə.
Strasburq türk dilində
Şeir deyirdi o gün.

Adın gələndə

(Xalq yazıçısı İlyas Əfəndiyevə həsr olunub)

2-ci aparıcı: Sözlər əzizlənir adın gələndə,
Ey ustad, Tanrıya ucalır sözün.
Deyən arzusuna çatır qələmlər,
Həzin duyğuların açılır gözü.
“Dağlar arxasından ” əl edir “ üç dost ”,
Dağlar – xan qızının «Büllur sarayı».
İlişib «dağlarda qalan mahnını»
Daha nə axtaraq, nə də arayaq.
Daşsın gözümüzdən “ Bahar suları ”,
Su deyil, qan axsın «Söyüdlü arxdan».
Nahaqca qurutduq axar suları,
Bu qanı su ilə yuduq nahaqdan.

“Üçaçılan ” qınında qalib paslanır,
“Salınan körpülər ” laxlayır daha.
Cavanlar sabahı görmək istəmir,
“Qocalar geriyə baxmayı ” daha.
“İşıqlı yollardan» keçdi min kərə,
“Mənim günahım”ın sınağı yoxdur.
Baxıram “Məhv olmuş gündəliklərə”,
“Qəribə oğlan” ın günahı yoxdur.
Sözlər əzizlənir adın gələndə,
Ey ustad, Tanrıya ucalır sözün.
Deyən arzusuna çatır qələmlər,
Həzin duyğuların açılır gözü.

2-ci aparıcı: Firuzə xanım bu şeiri xalq yazıçısı İlyas Əfəndiyevə ithaf edib. Sadəcə ithaf eləməyib. Onun zəhmətini obrazlı şəkildə dəyərləndirib. Xatırladı ki, İlyas Əfəndiyev kimi yazıçılarımız nə yaxşı ki var imiş və Azərbaycanımızın gözəlliklərini əsərlər in dəbizə qoyub gediblər.. Nə yaxşı Şuşamızın, Kəlbəcərim izin, Zəngilanımızın göz oxşa gözəllikləri bu əsərlərdə əbədi olaraq qalıb. Bunlar bizi qələbəyə ruhlandırır. Haqq öz yerini tapacaq, qisas yerdə qalmayacaq. Bunlar barədə “Ruhun qisas” povestində danışılır. Qeyd edək ki, bu mövzuda bir çox əsərlər yazılıb. Lakin Firuzə Məmmədlinin əsəri onlardan seçilir. Povestdə türklərin qanına susayan bir erməni ailəsində dünyaya gələn, xalqımıza düşmən ruhda böyüyən bir qızın ruhən necə əzab çəkməsi təsvir edilir..

2-ci aparıcı: Struktur baxımından bitkin hekayələr toplusundan ibarət Olan bu povest süjet bağlantılarının orijinallığı ilə seçilir. Vətənə, torpağa bağlılıq, milli təəssübkeşlik hissi müəllifin digər nəsr nümunələrində – Atilla, Atilla, Atilla!“, “Müsibət” hekayələrində daha qabarıq şəkildə əks olunub. Torpaq, vətən, milli qeyrət hissi Firuzə Məmmədli nəsrinin başlıca motivlərindəndir. 1980-ci ildə qələmə aldığı “ Sular sonası”

povesti də belə nəsr nümunələrindəndir. Müəllif, əsəri 80-ci illərdə yazmasına baxmayaraq, ilk dəfə 2005-ci ildə çap etdirib. “Sular sonası” povestinin süjet xətti İki gəncin – Tərən və Billurənin faciəli taleyi üzərində qurulub. Bununla yanaşı, müəllif ümumi hadisələr fonunda təkcə gənclərin ağır həyatını deyil, bir çox ictimai-siyasi hadisələrin real təsvirini bədii planda əks etdirib. Əsərin əsas qəhrəmanı Tərən əmisi Abdullanın evində böyüyür. Tərən “Fəhlə-kəndli hökuməti”ndə bir qul kimi istismar olunur. Məhz gəncliyində çəkdiyi iztirablar, məhrumiyətlər, onu cinayətə sövq edir. Haram çörəklə böyüyən əmisi qızı Billurəni öldürəndən sonra dəmir barmaqlıqlar arasına düşən Tərən törətdiyi cinayətin əzabını çəkir.

1-ci aparıcı: Əslində, Tərənə endirdiyi ölümcül zərbə iyirənc sovet ideologiyasına yönələn zərbə idi. O ideologiyanın ki, yetmiş il xalqımızın gözüne kül üfürdü, sonra özünün məhv olduğunu görüb, Qarabağ müharibəsini, 20 yanvar faciəsini, Xocalı soyqırımını törətdi. Prokurorun Tərənə qarşı irəli sürdüyü ittihama diqqət yetirək:

2- aparıcı: “...Ölkəmizin sosializm cəmiyyəti qurduğu bir dövrdə, dünya proletariyatının bizə, bizim quruluşa, bizim qazandığımız qələbələrə yeganə xilas yolu kimi baxdığı, heyran qaldığı bir dövrdə içərimizdə həşərat ömrü yaşayan, ağacı içindən qurd vuran kimi bizi daxildən dağıtmağa çalışan xalq düşmənləri, onların törəmələri hələ də yaşamaqdadır”.

1-ci aparıcı: Müəllif, prokurorun çürük pafosdan ibarət nitqini əsərə daxil etməklə bir daha təsdiqləyir ki, Tərənə qatilə çevrilməsi, məhz utopyadan ibarət sərsəm ideologiyanın nəticəsidir. Nasir Firuzə Məmmədlinin bu məsələləri bədii fakturaya çevirməsi əsl vətəndaşlıq mövqeyi idi. Povestin digər qəhrəmanlarından biri Billurədir. Billurə gözəldir, lakin onun gözəlliyi zahiridir. O, atası Abdullanın sadə insanlardan oğurladığı haram çörəklə böyüyüb. Tale elə gətirir ki, bir zamanlar Abdullanın törətdiyi insanlıqdan kənar əməllər onun qarşısına çıxır. Atası pul-rüşvət hesabına öz dövrənini sürsə də,

Tanrı onun əməllərinin qarşılığını qızı Billurənin faciəvi həyatında verir. Dörd körpə qardaşı ilə tək qalan Billurə əlacsızlıqdan çirkəbə yuvarlanır, həm özü, həm də tərbiyə aldığı cəmiyyət Tərmanın əli ilə cəzalandırılır.

2-ci aparıcı: Firuzə Məmmədli “Sular sonası” povestində Azərbaycan nəsrində təsadüf olunmayan bədii yeniliyə imza atıb. Nasir, əsərin sonunda povestdə cərəyan edən hadisələrin əsas personajlarının sonrakı taleyinə aydınlıq gətirib, onların əsərə olan münasibətlərini işıqlandırır. Onun nəsr nümunələrindən biri də “Köhnə məscid həyəti” povestidir. Əsərin olduqca maraqlı süjet xətti var. Povestin ilk bölümlərində köhnə məscid həyəti təsvir olunur. Bu məscidin həyətinə bir erməni ailəsinə məxsus qaraj var. Məhz bu anormallıq hadisələrin sonrakı inkişafında baş verən anomaliyaların səbəbkarı, enerji mənbəyi olur.

1-ci aparıcı: Əsərdə cərəyan edən hadisələr – pişiyin quyruğunun uzanması, insan ruhunun tərəf-müqabillərinə köçürülməsi də bu səbəblə bağlıdır. Fikrimizcə, yaşadığımız tarixi gerçəkliklərin bu qədər aydın və sərt şəkildə bədii nəsrə gətirilməsi, müəllifin yaradıcılıq uğru ilə bərabər, Azərbaycan nəsrinin ideya- məzmun zənginliyi ilə bağlıdır.

2-ci aparıcı: Bütün yaradıcılığı boyu cəmiyyəti narahat edən mövzulara toxunan, zamanın nəbzini tutan, yaratdığı obrazlarda qlobal problemləri işıqlandıran Firuzə Məmmədli körpə balalarımızı da unutmayıb. Müəllif uşaqlara həsr etdiyi nəsr nümunələrinə belə bir başlıq verib: “Böyüklərə uşaqlar haqqında”.

1-ci aparıcı: “Pərvanə” hekayəsində altı kiçik hekayə ilə bizi balaca Pərvanənin uşaqlıq dünyasına aparır. Biz Pərvanənin uşaqlıq dünyasında öz uşaqlığımızı görürük. O, uşaqlığımızı ki, xatırlayanda üzümzə qeyri-ixtiyari təbəssüm qonur, zamanın gərdisindən, həyatın çətin, dolanbac yollarından geri qayıdıb, balaca Pərvanə, dəcəl Zaur olmaq istəyirik. “Mırr-Mıy”, “Ad günü” kimi hekyələri oxuduqca əslində əhəmiyyət vermədiyimiz bəzən kiçik bir təbəssümümüzü əsirgədiyimiz uşaqların necə

böyük arzularla yaşadığının şahidi oluruq. Bunu həssas yaradıcılıq duyumu ilə hiss edən Firuzə Məmmədli böyükkləri **2-ci aparıcı:** Mırr-Mıyın balaca qəhrəmanı Arzu bilirsiniz niyə nağıl qəhrəmanlarından üz döndərdi. Artıq o böyüyüb televizorla dostlaşandan sonra. Ona təəcüblü gəlməyə başladı ki, nə üçün nağıl adamları təyyarəni qoyub, uçan xalçaya minirlər, televizor olduğu halda sehrlı güzgüyə baxırlar, Məlikməmməd metro dura-dura yerin altına iplə sallanır. Belə də yalan olar? Nağıllar lap uşaq aldatmaqdır.

1-ci aparıcı: Televizorla dostluğu cizgi filmləri ilə başladı. Buradakı heyvanların danışmaqları onu cəlb etdi. Amma Arzu öz “Xallı”adında pişiyini nə qədər edirdisə danışdıra bilmirdi. Sadəcə iki söz öyrəndi. “Mırr”, “Mıyau”. “Mırr” o deməkdir ki, sonuncu “r” samitinin uzadılması və ya qısaldılması ilə “hardasan, darıxmışam” deməkdir. Firuzə xanımın “Seçilmiş əsərləri”in V cildinin bir bölməsi də, Ömrün axarı, arzularımın baharı” adlanır. Bu bölmədə müəllifin 1992-ci ildə Türkiyə Cümhuriyyətində keçirilə “Şeir şöləni”nə gedərkən yazdığı səfər qeydləri toplanıb. Bu qeydləri oxuyarkən müəllifin uzun illər həsrətində olduğumuz Türkiyə cümhuriyyəti ilə baş tutacaq görüşü həyəcanını, səfərə özü ilə bərabər apardığı Qarabağ yükünün ağırlarını duymamaq mümkün deyil.“Müsahibələrdən seçmələr” bölməsində isə F.Məmmədlinin ötən illər ərzində KİV-ə verdiyi müsahibələr dərc edilib. Burada oxucular onun yaradıcılıq düşüncələri, sənət-poeziya mükəllimələri ilə tanış ola bilərlər

2-ci aparıcı: Müəllifin elmi-publisistik məqalələri də diqqəti cəlb edir. Belə məqalələrdən biri orta əsrlərin və Azərbaycanın ilk qadın şairi Məhsəti Gəncəvinin yaradıcılığına həsr edilib. Onun tədqiqatlardan biri də “ Y.V. Çəmənəzəminli – daim gündəmdə olan yazıçı” adlanır. Bu əsər bir daha təsdiqləyir ki, F.Məmmədli Y.V.Çəmənəzəminli yaradıcılığını hərtərəfli, geniş tədqiq edən alimlərimizdəndir. “Elmi-publisistik məqalələr sırasında müəllifin müxtəlif illərdə yazdığı Anarın “Ağ liman“ əsərində

tekstoloji anlamlar”, “Anar: şəxsiyyət və yaradıcılıq ucalığı”, “Vaqif Yusifli ömrünə təbrik buketi”, “Qapalı semantika” kimi dəyərli əsərlərini qeyd etmək olar. Ümumiyyətlə, bütün bunlar uzun bir yaradıcılıq yolu keçmiş Firuzə Məmmədlinin hələ də davam edən və davam edəcək yaradıcılıq yolunun çox dəyərli bəhrəsidir.

1-ci aparıcı: Yenə qayıdaq “Ruhun qisəsi” povestinə...“O 18 yaşlarında bir mesxetitürkü idi. Özbəkistandan köçüb buraya pənah gətirmişdilər. Adı Əhməd idi. Hə, Əhməd Abdullayev. “Qarabağ bizimdir deyib canını tapşırıdı”

Əsər əsirlikdən qurtarmış bir qadının dediklərindən gətirilmiş bu sitatla başlayır. (İşğal olunmuş şəhəri xatırlayan səhnə qurulur.)

2-ci aparıcı: Hər yanda ağlaşma, fəryad, köməyə səsləyən, imdad diləyən nidalar top atəşlərindən yerlə yeksan olmuş evlərin xarabalığı üstündən keçib ora-bura şığıyan tanklar görünür. Avtomat səsləri eşidilir. Rok musiqisi səslənir.

1-ci aparıcı: Çox keçmirki, icra hakimiyyəti qarşısındakı meydançaya bir dəstə əsir cavan gətirirlər.

Əsir: Qəzəbli, kinlə, nifrətlə dolu “Haqqa səcdə etməkdənsə, əsirlərdən biri “Mən intiqam almalyam” deyə qışqırır.”O mənə səsləyir, mənə”.

2-ci aparıcı: İçindən haqq səsi ona deyir: “Sən şeytana satılmışsan, Sən intiqam ala bilməzsən”. O, sənin əlində deyil. Bundan sonra qayğısız bir erməni ailəsinə aparılan bu əsir, orada böyüyür. Yaş adığı malikanəni ailəsi dünyanın cənnəti adlandırır. “Qoca baba ona tez-tez bu torpaq haqqında danışır, buraları almaq onlara necə qanı bahasına başa gəldiyini başa salırdı” Qoca babanın otağında türk xalçasının üstündə asılmış bıçaq baba üçün xüsusi qiymətli idi.

Əsir: Babam tez-tez deyirdi:“Bu qız bizlərə oxşamır, çox ürəkli, mənə də çox qərribə baxır. Bu hadisədən 10 il keçir. Mən artıq Moskvanın fəxri universitetlərinin birində təhsil alıram. Yanıma anam gəlir. Babamın xəstə olduğunu söyləyir. Gedib bir günlük olsa belə onu görməliyəm. İstər - istəməz

anamdan babamın xalçası və bıçağını soruşuram. Babam məni görəndə kimi hiylə və kin gəzdirən baxışları ölgünləşdi. Zarılığını xırıltı, xışıltı ilə əvəz olundu. Ağzı qanlı bıçaq yerdə düşüb qalmışdı. Əl izlərini götürmək üçün müstəntiq içəri daxil oldu:

Müst-q: Otaqdan axırncı kim çıxıb? Doğurdan da, yəqin otaqdan axırncı çıxan babamı diri görəndə axırncı şəxsdir. Amma artıq babam ölü idi.

Nəvə: Mən otağa girəndə babam salamat idi. Əslinə qalsa, otaqdan axırncı mən çıxmışam. O, məni otaqdan qovmağa çalışırdı.

Müst-q: Niyə?

Nəvə: Çünki o məni heç sevmirdi.

Məhkəmə zamanı müstəntiq cavablarım belə oldu.

Cavablarım

hamını çaş-baş qoydu:

Müst-q: Babanızı niyə öldürdünüz?

Nəvə: Mən öldürməmişəm.

Müst-q: Bəs kim öldürüb?

Nəvə: Əhməd.

Müst-q: Axı siz dediniz Əhməd öldürüb. Deməli, siz öldürübsünüz.

Nəvə: Yox, düz demirsiniz, mənim heç nədən xəbərim yoxdur. Mən 40 il bundan qabaq babamın qətlə yetirdiyi Əhməddən danışırım. O, ölü də olsa ruhu diridir. Bunun üçün mənim əllərimdən istifadə etmişdir. Qisas heç vaxt yerdə qalmır.

1-ci aparıcı: Bu əsərlə Firuzə Məmmədlinin müharibə mövzusu qurtarmır. “Müharibə” şeiri bu mövzuda yazılmış çox təsirli şeirlərdəndir. (oxucular şeiri söyləmək üçün səhnəyə gəlirlər)

1-ci oxucu: Qalxdım sümük – sümük, dikəldim mil-mil,
Sökdüm ilmə-ilmə gözümdən yaşı.
Sıyırdı qolunu içimdə bir kin,
Çökdüm intiqama ayaqdan-başa

2-ci oxucu: Çökdüm günlərimin ayaq səsinə
Çökdü, dabanımda, vurdu ürəyim.
Tankların, topların oyaq səsinə
İçimdə min qala qurdu ürəyim.

1-ci oxucu: Məni səngər-səngər qurşadı bu yer
Hər səngər içində əsgər göyərdi.
Çiyində yaralı daşdı bu yer.
Hər yaradan təzə səngər göyərdi

2-ci oxucu: Meyid qamətində şəhidlər artdı,
Ağlar söyüdlərlə bəzəndik yetər.
Söyüşlər, təhqirlər, təhdidlər artdı...
Yetər bir bu qədər təzəlik yetər

Səhnəyə məktəbli oxuculardan “**İgid ölər, ad-san qalar**” şeirin
dən bir parçanı təqdim etmək üçün aparıcı, ana və oğul rollarının
ifaçısı gəlirlər..

Aparıcı:

On il bundan irəli
Bu körpələr kimi ydi
Düzdü bir az cüssəli,
Düzdü, bir az iriydi.

Bir az sözə baxandı,
Bir az vurub-yıxandı.
Dəcəlliyi də vardı,
Şiltaqlığı da vardı

Oyuncaq tapançası,
Tankı, topu var idi
Ən cəsür uşaqlarla
Yoldaş idi, dost idi.

Hər gecə yuxusunda
Müharibə görürdü,
Gah hücumu keçirdi,
Gah da səngər hörürdü.

Əskərlik tacdı, taxtdı,
Çatdı onun da vaxtı.
Yazana oğul olsun
Vətənə oğul olsun.

Oğul əsgərliyə gedir. Oradan onun telefon zəngi gəlir. Ana telefonu qaldırır.

Apaydın bir səs ilə
Telefon gəldi dilə.
O idi, öz oğluydu.
O, boy-buxunlu körpə.

Səsi kişiləşsə də,
Ana tanıdı onu.
Əvvəl bir az qınayıb
Sonra yanıdı onu.

Ana

Göylərdən ölüm yağır,
Qorun, ölümdən qorun.
Dost əlindən bərk yapış,
Düşmən əlindən qorun.

Əcəl deyil, yaxındı,
Xəta bizə qohumdu.
Qoruyanın yoxundu,
Özüm gəlincən qorun.

Üç balamın kiçiyi,

Qorun, evim- eşiyim.
Qorun , a sonbeşiyim,
Qorun, balacam, qorun.

Oğul

Nə qorunum ay ana,
Düşmən üzü yavadı.
Yuzcə addım o yana
Tala yuva-yuvadı.

Ehtiyatsız bir addım-
Göyə sovrular adam.
Yağışda biz, qarda biz.
Dördgözük səngərdə biz.
Dəyanətik, arxayıq
Vətənə biz, yurda biz.
Bir də ki, lap, ay ana,
Cavan ölmək hünərdir.
Şəhid olmaq zəfərdir.
O dünya bir səfərdir,
Qayıtmağa yolu yox.

Aparıcı

Ölüm var ki, ölümsüzlük zirvəsi,
Diri var ki, ölüb, qalır kölgəsi.
Bu dünyanın hər bucağı, bölgəsi
Ya matəmli, ya da ki, toy-büsatdı,
Arzusuna kim çatmadı, kim çatdı?

Oğul

Dayanmışam keşiyində yurdumun,
Əskəriyəm mən də Milli Ordumun.
Yaşarammı gəncliyimin ardını?
Deyəmmərəm, hər şey olur, həyatdı,

Arzusuna kim çatmadı, kim çatdı?
On dörd aydı, xidmətdəyəm, əskərəm,
Millətimi gözlərimdə bəslərəm.
Üz tuturam məni sevən kəslərə,
Deyirəm ki, şəhid oldum, ölmədim,
Bu xidməti başa vura bilmədim.

Ana

Nə gecədi, nə gündüz,
Nə səhərdi, nə axşam.
Allah, bir xəbər yetir,
Mən nigaran qalmışam.

Aparıcı

Bir ümid ardınca qanadlanaraq
Uçan göyərçinlər yaralı gəldi.
Qaldırdı çiyinə qara xəbəri,
Bu matəm bir eli aradı, gəldi.

Ananın oğlu şəhid olur

Ana

Allah, inanmadıq, bu necə yuxu,
Bu necə yuxudu, ayıl, can bala.
Əskər yerışıylə evindən çıxıb,
Şəhid ölümüylə qayıdan bala.

Səsin əzizlədir xatirələrdə,
Şəninə, adına çiçək səpilir.
Varlığın gizlədir xatirələrdə,
Yoxluğun ürəyə, gözə təpilir.

Silahın, səngərin darıxır bu gün,
Budurmu sərhəddin, hasarın, bala?!
Kövrəltdi Vətənin tarixin bu gün
Sənin bir cümləlik məzarın, bala.

Aparıcı

Cavan ölmək hünərdir,
Şəhid olmaq zəfərdir.
O dünya bir səfərdir,
Qayıtmağa yolu yox.

Şəhid məzarları... Güllər təzə -tər,
Yaralar hələ də qan verir burda.
Hələ də üzünü cırır dərd, kədər,
Hələ də çiçəklər can verir burda

Şəhidlik yuxu deyil,
Ayıqlıq məqamıdır
Vətən yolunda hər an
Sayıqlıq məqamıdır

Şəhidlik ölüm deyil,
Dirilikdi şəhidlik.
Cəsurluqdu, mərdlikdi,
İgidlikdi şəhidlik.

O, Vətənin torpağa
Sancılan dayağıdır,
O, azadlıq yangısı,
Qələbə bayrağıdır.

İntiqamı, qeyrəti
Ruhunda cəm edəndi.
Ölümün ağuşunda
Ölümü ram edəndi.

“Olmaz andı-amanı
Şəhidi yox millətin”.
Şəhidi yoxsa əgər,

Sabahın divanında
Şahidi yox millətin.

Yaşa nur məkanında,
İşiq ömründə, şəhid.
Tarixlər qocalacaq
Uşaq ömründə, şəhid.

Bir bayraqsan,
əlind tutan
sənlə ucalır.

Xalqın sənə baş əyir,
Vətən sənlə ucalır.

*İfaçılar tamaşaçılar qarşısında baş əyərək bayrağı öpüb,
səhnədən çıxırlar.*

1-ci aparıcı: Xocalı soyqırımını Azərbaycan tarixinə ən dəhşətli və faciəli səhifələrdən biri kimi daxil olmuşdur. Azərbaycanın ümummillə lideri Heydər Əliyev Xocalı soyqırımının on illiyi münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində demişdir: "Bu amansız və qəddar soyqırım aktı insanlıq tarixinə ən qorxulu kütləvi terror aktlarından biri kimi daxil oldu" Firuzə Məmmədlinin qələmə aldığı "Xocalı" şeirində Xocalı soyqırımının epizodları insanı dəhşətə gətirir.

2-ci aparıcı: Xocalı sakini Əntiqə erməni hərbiçilərinin tələb etdiyi "bu yerlər böyük Ermənistanın bir hissəsidir" sözlərini dilinə gətirmədiyinə görə ermənilər tərəfindən diri-diri yandırıldı. Digər Xocalı sakini Səriyyə Talibova danışdı ki, "4 mesxeti türkünün və 3 azərbaycanlının erməni qəbirinin üzərində başını kəsdilər. Sonra daha 2 azərbaycanlının gözlərini çıxartdılar".

1-ci aparıcı: **Şair bu faciəni qəlbən yaşayıb. Ona görə də yazır:**

Bu qəmin göz yaşı mənəm,
Sinəsində daşı mənəm.

Bu fəryadın saçı mənəm,
Döşənmişəm yollarına.

Uzalıydı əlin mənə,
Güvənirdi elinmənə.
Məscidlərin qənim mənə, -
Girəmmədim qollarına.

Ölüm. üzüsulu gedim,
Bu qayıtmaz yolu gedim.
İsmət gedib, Alı gedib,
Yol düşüb oğullarından.

1-ci aparıcı: Deyirlər, böyük qəlbli insanların ömrü uzaq ulduzlara bənzəyir. Amma onları bizə yaxın olan günəşə də bənzətmək olar. O günəşə ki, biz onun işığı ilə nurlanır, ətraf mühiti duyuruq. Lakin başımızı qaldırıb ona baxa bilmirik. Baxsaq da onu görə bilmirik. Gözümüz qamaşır ona baxanda.

2-ci aparıcı: Bəli, tanınmış şair Firuzə Məmmədlinin də yaradıcılığında bu günəşin nuru var. O nur ürəkləri işıqlandırır və bundan sonar da işıqladırıcaq.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Gümüşü damla. Bakı: Gənclik, 1972, 48 səh.
2. M.Qorki. Bir samovar var idi. Bakı: Gənclik, 1977, 50 səh.
3. Yoluma bahar düşüb, Bakı: Gənclik, 1978, 56 səh.
4. Sənin ömrün. Bakı: Yazıçı, 1982, 60 səh.
5. Afrika nağılları. Bakı: Yazıçı, 1988, 370 səh. (şərikli).
6. Yetkinlik. Bakı: Yazıçı, 1989, 192 səh.
7. G.Kubliski. Bütün yer kürəsi. Bakı: Gənclik, 1994, 246 səh.
8. Bir qarış ucalıq. Bakı: Gənclik, 1995, 165 səh.
9. Bədii dilin estetik mənbələri. Bakı:API-nin nəşriyyatı, 1997
- 10.Məni mənlə bölən dünya. Bakı: Gənclik, 1999, 270 səh.
- 11.Seçilmiş əsərlər. Bakı: (iki cildə). I cild, Nurlan, 2002, 433 səh.
12. Seçilmiş əsərlər. Bakı: (iki cildə). II cild, Nurlan, 2002, 446 səh.
13. Məmmədli F. Seçilmiş əsərləri V cild, Bakı:Nurlan. – 2009.

Mətbuatda:

1. Sadıq B. Poetik düşüncənin kəşf olunmamış zirvəsi//Kaspi. – 6 iyul. – 2013. – səh 21.

**İldən-ilə gəncləşən şairə Firuzə Məmmədlinin 75 illik
yubileyi münasibəti ilə respublika uşaq kitabxanaları üçün
hazırlanmış metodik vəsait**

**Kompyuter yığımı
və dizayn:**

Nərgiz Məcidova

**Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S.Vurğun küç.88;
E-mail: childlibbaku@yahoo.com
URL: www.clb.az**

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasında çap olunmuşdur.
Sifariş:
Çapa imzalanmışdır: 20.07.2015
Tirajı: 100
Pulsuz